

N° 1

desembre 40
gener 41

Gurs.

desembre: Entre, per evitar sortir en una C^{ia} de treballadors del Camp

19-gener 41 = Comenco a treballar al 4^{en} bureau.

6 " " = Passo a treballar per descifrar els noms als drets a la Sécurité Nationale

8 gener = Ordre de plagar a la "Sécurité Nationale. M'heva denunciat com a comunista

12 gener - El ^{trien} ~~ordre de formar~~ ^{Minouille} ha conseguit incloure-me a h ^{183 C^{ia}} que sont demés

13 " Sortida de Gurs. A Pau veig a la Marie i a Mme Perarnaud. Arribada a Bordeaux vora les sis de la tarda. Anem a parlar a les afors d'un poblet Saint-Médard en Jalles a pocs kms de Bordeaux.

Nº 1

- Equivocació de data - Sant Ciprien divendres
25-II-1939, quan realment era dissabte.

Explicació de les tragèdies visudes des de l'entra-
da a França el dia 7-2-39 per la Junquera i Perthus.
Vísita a en la farga que no volgué resoldre'm traslla-
dar-me a Narbona on hi ha una colònia d'A.I.R.

El dia 9 ^{febrer} al matí al Perthus vaig poder veure
al Ramonet. Anàrem els dos a veure en La Page
qui li arreglà els papers de sortida ^{anar a} per Espanya pel
costat d'Hendaya. Malgrat haver-li fet que me hi
anés i que esperés una temporada, allí ens acomiadà-
rem i jo prenia la fila dels refugiats, fila que devia abs-
Camps de Concentració.

També, poca estona després trobada al Ton de Vilanovan.
Per ell vaig saber que el pare s'havia quedat a Gerona i
no volgué seguir endavant. Dormirem "à la belle étoile"
no lluny del Boulou i l'endemà ens dirigirem adés
i entrà en un Camp per retornar a casa: A les
9 del matí d'aquests reunions, després de passar
una nova nit a cinc-cents metres del Camp de S. Ciprien
entrau allí no trobant-hi altra cosa he refugiarse o
abrojar-s'hi per la soana d'una gran platja.

Nº 2. Sant Cyprien, 26-~~II~~-35. (extrets de una carta)
Molt vent. La tramontana del nostre país que aquí
en diu vent del Nord.

Tots els intel·lectuals forem cridats per omplir una
fitxa. Es diu que serem portats a un camp especial
i que són els intel·lectuals francesos qui ho reclamen
i organitzen. Molts companys de la FETE, però encara
seguien escampats i dormint damunt la sorra. Felici-
ment que el primer dia que vaig entrar en aquest
sorra, uns mariners que s'ameglaren amb roba
una xarola al vespre'm rolet i sense apenes res per
cobrir-me ~~me~~ m'adoptaren.

Nº 3 3ª carta de la Marie rebuda el 27-~~II~~-

Els mestres francesos ens obsequien amb una
magnífica xarola on ens instal·laren els dirigents
regionals és a dir per Catalunya de Fabrega i jo.

Una gran majoria dels refugiats té mal
d'estómac degut segurament a l'aigua que es beu
és a dir, que es bombeja a un metre de la sorra.
La gent corre a tot hora de dia i nit a la
platja amb còlics, que es derivaran enteritis
i dels quals molts moriran!

Nº 6. Carta del 28. II - 39. - Els nostres francesos ens envien sucre, llet, formatge, roba, sabó, confitures etc. i jo he estat nomenat intendent de tot aquest menjar.

Escric a l'Ulitz per tal que faci gestions per treure'ns a en Falgeze i a mi del Camp. France reconeix la bil·legerància al govern de Berge. Per que la zona del Centre caigui aviat i hesso a en Berge i Uarden.

(nos i c)

Nº 7

Carta del 3-3-39 = Com a el ruma que dintre breus dies els professors de l'ensenyament sortiran del Camp i ens traslladaran a un altra zona Tolouse. Jo vaig a la 1ª llista, La policia ens ha cridat als que anem a la 1ª llista i ens ha pitxat. Escric a en Ferris Segueix la colitis. Hem medicat amb bismut.

He perdut l'estilogràfic. Ens enterem que a Espanya Franco ha fet publicar una llei de "responsabilitats polítiques" y té 87 articles. Considero dita llei delictiva el haber viscut passivament durant els anys de guerra.

Nº 5

Carta del (1-3-39) Demanem al mestre de St

Cyprien un quinqué, un fofonet d'alcohol, sacs de palla i cosses de farmacia (aspirina, quiniú, etc. etc). Surtan molts reclamats pels Quaquers. Amo sortí escapant-se i s'hibe a la presó de Perpignan. La diarrea ha desaparegut

Nº 6

2-3-39. - Res de nou

"

495/3/39 - Dic que a Olot a la casa on veig menjant em guarden una malata i la jabardina. En Fabrega ha rebut carta de l'Elise i aquesta li diu que tenen poca llibertat d'acció. Em anuncia que vindrà un senyor qui em entregaria 500 F a cada un, per les nostres necessitats i las dels companys. A'han cridat aquest mati ^{per} a la ràdio que acudixi a la posta principal i allí no hi he trobat ningú. Segurament que la persona que volia veure'm havia marxat. Dic que la sortida nostra d'aquí el Camp es imminent

Nº 6

6-3-39 - Dic que Raduó cau i que no t'inc ganes pel moment de retornar allà baix, pel fet que els qui han guanyat la guerra no m'inspiren cap confiança. Per part de França crec que cal evitar les gestions de tipus particular. Dic que Mèxic em fa por de jut a que sovint hi ha cops

d'estal i que potser tindrien d'emigrar de nou. L'important és reunir-nos aviat. Tinc hor que el senyor que demà que deu-nos el franc de l'Elisa sigui el que aliri ens crida i decidí marxar.

Nº 7 9-3-39 - Molta remoriana i pols.

Nº 8 12-3-39 - He escrit al Ministre de l'Interior suplicant-li que donat el cas que obliguen a les dones a retornar a Espanya t'acordi a tu el dret d'exil Dignis si t'inviten a retornar allí que durant la guerra tingues càrrecs de responsabilitat i podries ser víctima de represàlies. Escric a a Ferris

Nº 9 13/3/39 - Ens diuen que seran traslladats al Camp de Barcarès una platja també no lluny d'aquí, segurament amb barques. Eusto sortir. Per de que ens obliguin a treure la xarola. Pel que es veu volen des-convencionar aquest Camp. Jo no penso separar-me d'aquest grup i de cara al futur és millor restar aquí.
Molt temps

Nº 10 14/3/39 - Mael temps de vent. Diuen que sortiran

tot hom d'aquí. Farem gestions per sortir tots junts
duèccia Barçais. En aquest darrer camp d'inter-
dència va a càrrec dels francesos

Nº 11 15/3/35 - Ve una senyora dels "amigos qua-
queros", amb una limitada llista de mestres
En aquesta llista hi figura el meu nom i el de
Fàbrega, Lombardi, Ramirez etc etc. De moment
et duen a Perpignan on et donen sobre nete i
hotel. Més tard et traslladen a Tolouse i d'allí
a Londres. Una vegada la llista aprovada per bands
és qüestió de 8 o 10 dies perquè et reclamini

Nº 12 16/3/39. Mantinc les il·lusions dels quaquers i el
Camp dels Intelectuals?

Nº 13 17/3/39 - Dic que per a mi la millor solució és
la dels quaquers

Nº 14 18/3/39 - Segueix el vent. En Mario segueix
aquí, esperant que els quaquers el troquin. La mi-
llor cosa de la xarola són les discussions de tota

la caterva de castellans (uns 16) contra Fàbrega i jo
 Només de sentir-los parlar sobre Catalunya et desperta
 els instints separatistes que tots duiem amagats
 Una fòbia contra els catalans i tot el que representa
 Catalunya inexplicable sortit de la boca de gent amb
 cultura i intel·ligents!

(15)

19-3-39 -

20-3-39 - Vent encara i més vent! La gent cau
 malalta. Sense notícia des de fa temps sobre el
 Camp d'intel·lectuals.

(16)

21-3-39 - El vent més fort que mai! Cal aguantar els
 nervis i no deixar l'optimisme que el vent s'amanega
 gaire ... Ha vingut el quaque i ha dit que lo lliç
 ta or hi ve el meu nom estava transmetent de
 la situació internacional juga molt en aquest cas
 El Camp per intel·lectuals resultarà "un mite". L'exe-
 cutiu de la FETG an hi abandonats? Sembla que
 a Europa volen començar les costanyes

(17)

22/3/39 - pluja torrencial - Un xic de sarra.

(18)

24/3/39

Falta paper d'escriure

(18) 25/3/39. → Pluja sense parar. Escric a l'Elise per contar que adelanti la nostra sortida. Un dia d'aquests hem de deixar la xarola per a traslladar-nos a una barraca amb els altres mestres. Rendició de Madrid. Penso amb en Bergès; en Lladén i la Beatriu. Em preguntes si he escrit a en Lafargue. Tingue al Penthus una posició tan imbecil! Ho farà, no obstant.

(19) 25 i 26/3/39. → Formació de tots els refugiats a les afo-
27, 28/3/39. Nos del Camp per contar-nos. Trasllat
a una barraca, camp n° 16 "Professionals de l'Ensenyança".
Estarem més amples. M'admiro jo mateix al pensen
que he passat vora dos mesos en les condicions que he
trobat! Vidal treballa per a aconseguir una sortida
de tots a Mèxic.

(20) 31-3-39. Lletre d'en Ferris. Té por que el govern
francès vegi aprofitar els espanyols com a soldats. Jo, par-
ticularment, només podria acceptar els voluntaris. Elis a dir
que Mèxic està disposat a acceptar obrers i intel·lectuals
Cursos de llengües. Falrega em dona diàriament una classe
de francès. Plou i fa vent, i un quart més tant vent!

Parèntesis desde el 31-3-39 fins el 1-11-39, és a dir 7 mesos sense que resti res de les cartes que vaig escriure.

Puc dir que en les condicions que deya als finals del mes de març, seguiren vivint a la baraca que devia el títol pompos "Trabajadores de la Enseñanza". Es publicà allavors un butlletí interior que sortia i s'enviava a diferents indrets el qual butlletí glossava les activitats ~~qual~~ culturals que menaven al Camp, totes de tipus cultural: conferències, concerts, etc. etc.

fins Entre tant en Fàbrega sortí direcció Narbona d'on embarcà més tard vers Mèxic. En aquest període entrà al Camp el amic Alcolé el qual també sortí oficialment o s'escapà. Fou seleccionat per anar a Anglaterra, però refusà ~~per~~ no poder aconseguir incloure a la sortida la germana de la seva muller. Pel que toca a jo m'havien previst que aniria a la U.R.S.S amb la Maria acompanyant un grup d'infants espanyols refugiats a França quan el temps de la nostra guerra per l'Associació d'Ajut Infantil

de reraquada". Segons vaig saber més tard el vaixell rus arribà i es trobava en port francès, però les autoritats franceses impediren la sortida i enviaren els infants a Espanya. Això feu que restés ací, malgrat les intencions de la gent de París per fer-me emigrar.

En aquest període també vull senyalar un cas que indirectament demostra la desídia de les autoritats franceses, car no és possible que l'ignoràssim. Jo, amb l'Alcolé (com infinitat de refugiats), em prengué un dolor general a tot el cos que no em deixava viure. Creiem i així ho deixà suposar el metge que rebia a conecuita els qui tenien puelcom, que es tractava d'un reumatisme. Malgrat que prenguéssim aspirina, aquest cada dia es'anava generalitzant amb el sofriment corresponent. No recordo com ho succeí quan un refugiats em digué que el nostre reuma li havia un metge al Camp 16 que el curava.

Sense perdre temps anàrem a la barriaca que ens digueren. A l'entrar allí, i al

venen'ns, sense esperar que li senyaleessim els sím-
tomes del nostre dolor que digue: "Té un parell més.
Ja saben el que teniu?". Al dir-li que era reumic
es posà a riure i digué: No, teniu l'escarbut.
Ens quedàrem sense paraula. Allavors ens digué
que havia senyalat al mando del Camp que exis-
tien gran quantitat de casos i demanà que li don-
guessin o fessin donar per altres metges el que s'es-
queia per a curar ~~la~~ malaltia.. Al no rebre res-
posta, es dirigí als metges del Pirineus Oriental
senyalant-los hi el cas i que li enviessin ~~el~~, si no
podien dirers, si les medicinis de propaganda que
relien.

Digué en veig rebent, però no has les suficients
per, a curar el gran nombre de malalts per sofren-
xen. El cert és que s'apiada de nosaltres dos i
ens donà una primera injecció. Ens digué de tor-
nar-li una setmana després. Al reveure'ns i
mentres preparava la xeringa digué. Atenció. El
dolor partirà dintre un moment.. Efectivament
com per miracle repenqueram la salut i ens di-
gué que si teníem ocasió al sortir del Camp

mirèssim de fer-nos donar una altra injecció
 per a completar la cura, que la tercera injecció
 podíem passar-nos-en pel moment, i era natural
 que en les beneficiar a un altre malalt. Aquest
 metge era el doctor Vives, un refugiat com un
 altre.

Com que teníem contacte permanent amb els me-
 tres francesos. (Venia a veure'ns sovint el mestre
 de Palau del Vidri) li explicàvem el cas i cada
 setmana ens donava en nom dels col·legues francesos
 productes amb vitamina C. Així feia que se-
 guramente molts companys s'escapessin de tindre
 aquesta enfermetat, la enfermetat dels mariners, com
 es coneixia vulgarment,

Conseqüències per a jo. Que totes les dents comen-
 çaren a ballar. Més tard al Camp de Surs es
 feia curia per a fer-se arrencar dents i queixals.
 Es feia aquest treball amb una diligència tan
 gran que els vegades que jo hi havia passat, sempre
 la salada era a sobregar, de dents, naturalment.

^{insesperada}
La Sortida del Camp de "Saint Cyrrien"

Serien les quatre del matí? Potser un xic més tard, car ~~començava ja a venir~~ ^{devia} ~~ser~~ ^{hac} ~~la~~ ^{hora} que havia trencat el dia.

Tota la barraca dormia, quan ^{tranquil·lament} ~~precipitadament~~ entraren uns quants gendarmes, amb una matrega a la mà i cridant: "Alley, debout, preparez vos affaires." Em vaig despertar amb un sobresalt sense ^{poder} explicar el que succeïa quan a l'obrir els ulls, un gendarme ^{amb la matrega enlaire} em mirava i em donava ordre d'alleu'llestir i prendre les quatre coses que tenia. En menys de cinc minuts ^{tots} ens trobarem fora la barraca on altres gendarmes ens obligaren a prendre una fila. Ben guardats restarem a peu dret davant la barraca potser dos o tres hores. ^{Serien les 9 hores} En fila de tres ens feren avançar direcció de la sortida del Camp. Allí ho escolloren tot, Una màquina d'escriure, amb la que editàvem el butlletí, se la prendrem. I d'allí a uns camions, fins a l'estació d'Elne. Una mitja hora ens obligaren a pujar a un tren que prenia la direcció de Narbona. A l'arribar a aquesta dita vila el convoi parí en una línia morta. Serien les tres de la tarda. El Sol era tan fort que cada vagó era un forn. Sense poder baixar del tren a la nou del vespre

afest és fosa en marxa. A on ens duïem? Alguns temien que no haguessim més la direcció d'Espanya. A l'arribar a Tolouse sabem que utillem la direcció de l'Est.

Passarem per Lourdes i a les 9 del matí del dia 7 de juliol, per a precisar-ho millor, ens afarem baixar dels vagons i pujar a un altre tren que ens dugué a Oloron Santa Maria i d'allí uns camions ens traslladaren a un Camp de Concentració: El Camp de Gurs.

(Continua la correspondència)

1-11-37 - Camp de Surs - La titania a Pau

(21)

Sortida cap al país dels mestres valencians de la bonica
 Rebo giro de 100 h. de la Pepita. Gestions, començades pels
 mestres francesos de Lourdes per aconseguir-me el nomen-
 ment d'assistent d'Esp. a la normal de Pau. Començat
 revisorisme m'è dipus per constituir Compagnies de Treball. Jo
 voluntari no hi vull anar

4-11-39.

(22)

El dia 2 he escrit al Director de la Normal de Pau.
 La família (el 3) visita, millor dit em vingué a veure un es-
 crivent del mundo germanant-me si em mancava qualseu
 La conteste fou que no em mancava res i d'agraïment. Em
 demanà el dit sempre que si volia entrar a la Ci^{ta} del Camp
 Esper. amb ànsia la contesta de Pau, per considerar
 que seria una solució ideal. Pluja. El Camp és un
 fangon. Mal país aquest! Surten els valencians. Bons xi-
 cols que m'apreciaven molt.

7-11-39

(23)

Espero carta de Pau - He demanat una entrevista amb
 el capità Maloreille. Rebut raport de la mestra francesa de
 Toulouse. Un altre d'una mestra de Rouen que apedriava
 un dels valencians que han sortit i aquest li donà la

meva adreça. Tots els de la barreja m'envegen. La meua de Tolosa m'anirà, a la meua demanda, Palamosseren s'anirà quan jo m'incinco!

10-11-39

(24)

Carta d'en Peropade desde St. Cyprien. Ha conegut allí la meua adreça per en Bergès. Em diu que la seva família de Cervera ha estat víctima de represàlies y la seva esposa ha tingut d'obrir una tenda per a viure. El pobre Peropade causat de fer favors a la gent de dieta, quan era jutge municipal! Quin desengany! Segons em diu l'han jutjat i l'han sortit 30 anys de presó. Em parla d'en Rie qui entrà a Espanya amb ell... Arom he escrit a en ~~Can-~~ Costepeda per tal que vegi gent de Lleida, partícularment a en Blanc que és del premi. Que miri si em pot aconseguir l'adreça d'en Cantarri. Demano que miri com està la cosa per la sortida a Pauca, si no hi ha quin res a fer, miraria per altres solucions.

13-11-39.

(25)

Carta de Mre Cantarri. Diu que no pot fer res i jo tenc el perquè... Qui m'ha denunciat és un advocat

de Balaguer que estigui a l'leida durant un temps de la nostra guerra i ara fa un treball que no li escan gaire - Cada dilluns surt C^{ls} de Trava-lladors

16-11-39

26

- Carta de la Pepita que diu: "Recebi la tuya y ya puedes imaginar lo que celebrari se realizase ese plan. En caso afirmativo, renunciarias por ellos a pasar el charco? Porque vuelven a haber probabilidades. Contéstame enseguida a esa ~~question~~ ~~concreta~~ concreta... Has fa la tuya. Escric a la Mari dient-li que contesti que volem evacuar, i que li digui que la solució de Pau va esdevenint problemàtica. La gent està ja quasi tota enquadrada a un C^{ln} de T... El pare és a la presó i el cunyat Jaume encara és a Burgos

23-11-39

27

Rebuta la 1ª carta de la Mari de Pau a casa Mme Péarnaud.. La Pepita m'escrim i em diu: Seguro que habrás recibido los documentos para llenar en vista a tu futuro embarque. He rebut per mediant d'en Costafreda l'adreça del Cantuari. La Mari em diu que a Paris he sortit sense poder precisar vers on

18-11-39 - Una postal. Dic que la millor solució seria embarcar.
(28) M'he presentat per la Legió

20-11-39

(29)

Una carta de la Maria censurada i amb l'annotació següent: "Ecrire moins et avec du bon sens". Carta de la Pepita dient que haure rebut els documents per omplir i no he rebut res. En Costafreda em demana que em traslladi al Camp de Septfonds on podria sortir més fàcilment. Li he contestat i li dic que m'interessa i pel moment restar aquí, per la cosa de Pau. He escrit al Canturi per si pot intervenir en aquest sentit

27-11-39

(30)

Res de nou
Venen 4 cartes dels dies

(X) <u>Atenció:</u>	Segueix pàgina 31.	}	29-11-39
		}	14-12-39
		}	19-12-39
		}	19-12-39

2-12-39

(31)

Amb el Mir trobem l'advocat de Balague i em demana si el company d'aquella nostra volia veure'ns. Estigüé molt atent. Em Sabie se'n reclamava com a lector d'Espagnol a la Normal de Pau. Em pregunté si sabia qualcun de

la nauja de la cosa. Miraria per tal que pugui resistir aci (el Camp es liquida) ingressant a la C^{ica} de Treballadors del Camp. Jo crec que la solucio de la Normal seria la millor. La Republica Dominicana esta be' per en allunya molt de casa. Deu que tingui confiança que la situacio al nostre pais s'acabara glori i no pot trigar gaire. Segons diuen els vairals que evacuen a St. Domingo surben el dia 12 de cada mes. Allavors nosaltres podriem sortir el 12 de june. Mire de fer una visita al Director de la Normal per tal que activi la nova sortida individual.

Tampeta d'en Berjés

5-12-39 - Bo per les C.^{ica} ¹²³ ¹⁹⁴⁰. He escrit a la Repite.
(32)

6-12-39 - He escrit a l'Alcalde

(33)

T

7-12-39 = Hem estat cridats al mando del Camp en tin i ja. Al 5e bureau. Un tinent ens deu per lo rebut carta de Mme Perarnau i el dit tinent.

(34)

20/

faré els possibles per tal que entrem a la C^{ta} del Camp.
El dit senyor tinent em digué que fèrrim gestions
per tal de conseguir un nomenament com Assistent d'exp.
Jo li deia que havia estat ja reclamat i d'aquí el meu
interès de resistir ací per esperar el resultat. Espero
que quan quedi buit el Camp podré entrar a la
Normal de Pau. Rebut també un paquet de Mre Louisa
Sense notícies de Paris

9-12-39 - Escric unas ratlles per Vilanova que la Maria reco-
(35) ptaia. De Catalunya escriuen que estan esperats només
de pensar que la Maria pugui anar allí. De casa
a Cervic diuen que la Mercedes resisteixi ací.
Jo encara, en contra del parer de la Maria, penso
que ingressar a la Normal seria una situació molt
més interessant que embarcar i allunyar-nos tant.
Només hi ha embarcament vers la República domi-
nicana i un dia al mes (el 12). Segons el
tinent quan només quedi la C^{ta} del Camp hi hauria
més facilitats de sortir. Mantinc el contacte amb
el SERE

12. 12. 39 - El lloctinent em fa cridar i em diu si voldria
 (36) sortir com a pagès, a 30 Km de Pau. Malgrat que no
 coneix aquesta feina volen que se'n va. Sortiria amb un
 altre mestre. Em traqueren sang i així fa prevenir la
 sortida. La Pepita m'escriu que "hng salen los docu-
 mentos a la direcció de Nanc". Deu que l'evacuació
 es fa molt lentament i per petites dosis. Han desolat
 el SERE. Per que el Jaume de Ullarons hagi estat víc-
 tima de la repressió anel del trasllat de les despu-
 lles de José-Antonio. Oida m'equivoca. Molta pluja i
 fang

14-12-39

(37)

He parlat amb Mre Louzon (?). Diu que el pagès
 demana un intel·lectual per aprendre el castellà...

De moment sortir d'aquí i si convé o com vagin
 les coses embarcar. L'Alcalde em diu que em deixi
 de normals.

15. 12. 39

(38)

Mre Ozon m'ha dat els 50 f. que li ha donat el
 Nanc. Hem dit que sortiria molt aviat i que
 estaria molt bé. He ingressat a la Cie. L'Alcalde

m'escriv que ell no vol fer de paper perquè no en sap. Naturalment vivint en llibertat un pe sigui relativ

22-12-39 - Res encara referent a la sortida. Des del di-
 (39) meces que treballs al quart "bureau", de 8 a 12
 i de 2 a 5. M'hi és xef de banaca. Treball al Jit-
 xer del Camp. Un bulo allò dels permisos
 Carta de l'Alcalde. Pensa sortir vers la República
 Dominicana. Ací no deix en escriure sense segell

24-12-39 - La Marie ha rebut carta de le Pepite, però una
 (40) segona que és la més important no l'he rebut. Treball
 Avui la nit de Nadal. Boies

27-12-39 Molt treball i poc menjar. Corre el bulo que
 (41) dintre quatre dies no ha de quedar ningú al
 Camp. Por de que tingui de sortir pitant. Rebut
 pe punt de Toulouse, unll air de Rennes i espero
 el de Toulouse i Pau. Arriben a punt car ací hi
 ha una ofensiva de lleties. Espero noticies de cas
 per saber la sort del jaume

- 30-12-39 (42) Que en reserva l'Any Nou? Espero que serà l'any del retornament. Vais trobar el l'advocat de Baleguer i en digui que un dia d'aquests vindrà a buscar-me segons li digui N^o Ozon.
- 1-1-40 (43) He escrit a Cervenc i a l'Alcaldé qui ens demana dues fotografies, una mare i una de la Pepi urgentment. Ell he rebut carta de la Pepi. Corre que el dia 12 d'aquest surt una gran expedició diessa' Santo Domingo i això explica la pressa de la Pepi redamant papers.
- 3-1-40 (44) Pas de permís per anar a Olorón. Paperet de la mestra de Toulouse amb 100 francs
- 6-1-40 (45) La setlla postal de la Pepi. M'han donat mitjons i un jersei del SERE
- 10-1-40 (46) No he pogut conseguir el permís fins Olorón Segons es diu aquest camp ha de quedar net d'espanyols en tot el que va de nos. No se res de la reclamació com a pages ni l'altra

de la Normal

11-1-40

(47)

Han suprimit tots els permisos. Demà passat
sunt més gent en Cies de T. Un any ja
cançat !!... La Pepita en carta dona bones
esperances. Alcolé m'escrivé igual. Carta d'en
Peropadre. Ja no és a St. Cyprien. Han liquidat
aquest Camp. Com que li havia inclòit uns metres
per en Bergès diu que no ha pogut donar-los. hi ho
sento pel fet que la Pepita en demana la seva
adreça, car segons diu la totalitat d'intellectuals
serà evacuat

14-1-40

(48)

- Escric des de St. Médard en Talles. Sortirem, millor
dit, vaig sortir del Camp de Gurs, ahir al matí
(a l'estació de Pau varem poder veure a la Maria)
per arribar la vetlla a St. Médard enquadrat
en Cies de T. a darrera hora.

(Pel que veig en les meves darreres cartes he
evitat d'escrivre un fet passat al Camp de Gurs.
i és el següent: Com dic o he dit treballava al
fitxer del Camp, quan un dia (segurament entre el

7 i el 10 de gener) em digueren d'anar a treballar a un pavelló davant del del ficher i resultà ésser, el de la policia, diguem-ne civil. Em rebé un senyor i m'explicà que hauria de fer un treball que consistia en escriure damunt d'un clíxé o placa fotogràfica un nom i cognom. Era un xic delicat pel fet que el nom s'havia d'escriure a l'invers per tal que al posar el clíxé en un "visor" apunt pogués llegir-se a l'indret. Em digué que hi posés el temps que calgués. Quan vaig acabar el primer clíxé li vaig presentar, feren la prova i s'entusiasmà del meu treball (entre parèntesis que no tenia res d'extraordinari) i anà a ensenyar-ho als altres policies, els quals em felicitaren i fins hi tot en un petit bar que tenien per ells, m'invitaren a beure... Potser seria el segon o tercer dia que feia clíxés, sense solta ni volta, un matí vora migdia que ve un policia ve ~~em demana~~ d'ano per dir-me que el xef volia parlar-me. Entro al departx del mande més i sense dir bon dia, cridant com un brig em digué: "Au Camp, au Camp" I vaig partir deixant al lloc on treballava la

boira. Sense poder explicar-me la causa d'una rebuda semblant, vaig anar a veure el xef de la Cia del Camp que era un refugiat com jo però que fou capità del nostre exercit i que li deien el barbes, pel fet que duia la cara amb una de negra com el carbó. El pobre senyor, volgué treure importància a l'ocorregut i em digué que miraria de veure els perquès de l'actitud del xef de policia. M'aconsellà que no sortís massa de la barraca, és a dir, que no em fes veure molt, i si sabia que algú em volgués mal. Jo li vaig dir que no i que no tenia record de tenir enemics. L'endemà vaig què a veure'm el tinent Naboreille que havia sigut un alumne de Mre Parraud la senyora que havia recollit a Pau a la meua esposa. El tinent (que en vida civil era un mestre francès) m'aconsellà tinguer a punt les coses per cas que se'm cridés. Li vaig agrair l'interès i serien els 4 del matí, entre la nit del 12 al 13, que em va despertar, i em digué que hem vestits i prenguts les meves coses. A costat d'ell vaig sortir de la barraca i del bloc de les barracues guardades

per un gendarme i a la sortida del Camp ~~era~~
davant del lloc on havia treballat em va fer pujar
a un camió ple d'espanyols. M'aconsellà que no par-
lés amb ningú i sobretot que no fes política. Però
li vaig dir que a França no m'havia fet mai, ~~però~~
i em digué que ho creia. El camió es posà en mar-
xa. El tinent m'havia dit que a l'estació de Pau
podria parlar amb la mare mulla i amb Ma-
dame Péronard, i efectivament la dona i dos seys
es m'esperaren. El temps que tardà a partir el
treu poguérem parlar i aquest repartí ^{vers} ~~cap~~ una
destinació i que jo ignorava. Serien les 5 de la tarda
que arribàrem a Burdeos i d'allí uns camions
em portaren a un Camp amb quatre o cinc barra-
ques, de tres pisos de llits. Havia ingressat d'ex-
tranjer a la 183^a Cie de Travailliers Espagnols. A-
questes companyies, unll diu totes eren dirigides, mi-
llor dit el francès buscaven per a dirigir-les un
oficial del nostre difunt exèrcit. Eren de 250 homes
però cosa curiosa la 183^a Cie trobaren a la llista
251 homes, i l'animal de xef espanyol, volia
denunciar la cosa i li digueren que servicies

una racció més... Heus ací com s'emolaren tots els projectes, sobretot per un bon moment, de sortir com a pages, o embarcar, o entrar a la Normal de Pau com a lector de castellà... Aquest camp representava una tercera etapa de vida d'exili, car la vida que s'hi menava. (treball de 6 hores del matí fins a migdia i de les dos a les sis de la tarda) a tres Km. del Camp, acompanyats per soldats, sense cap dret ni llibertat els dies de festa, és cosa per el dia que em trobarei amb "vene" per explicar-ho, fore, dintre del visent, el hitjor. Eren deu Cos és a dir 2500 homes oficials però en realitat eren 2501.

Capítols.

Titols.

- 1) - De Narresc al Perthus.
- 2) - El Camp de Sant Cyprien. (pàg. 39.)
- 3) - El Camp de Jurs. - pàg. 39. Sena 40
(Lloc de Bolognes)
- 4) - ~~El Camp de Bram.~~
- 5) - Sant Medard a Tolles. (Un altre Camp.)
- 6) - El Camp de Bram.
- 7) - L'Ermeta de Fontosa.
- 8) - Moux.
- 9) - Narbona.

1) { ~~El pas de Narresc. Vuc. Olot. Darnius. L'Agellan~~
 el Perthus. Olot. Intent ^{present} d'evacuar amb els malalts,
 (una sola ambulància que havia ...) A partir de des del
 vespre del dia 6, comença a patir

2)

17.1.40 - Escric a la Pepita. Venen empreses per a cercar
 (49) gent. Més tard ho sapiguérem, es tenia de cons-
 truir barrapes pels francesos que treballaven a la
 "poudrière" de Saint-Médard. Molt fred. Corre el ru-
 mor (fti ha una Cia que fa dos mesos que és ací i diu
 que les empreses hagen a raó de 6,50 francs l'hor de
 treball. Que aquests diners els guarden els francesos
 i han de treure, diem-ne la dispen, i altres coses
 però els que són ací que han treballat no han vist
 ni un ral.. Demano a la Maria que escrigui per
 avançar la nostra evacuació vers Saint Dominge.
 Molt cansats: quatre o cinc quilòmetres a l'anar al tre-
 ball i altres tant al retorn

21.1.40 Vivim a munts i lleters de tres pisos. Molt
 (50) cansat del treball. Molt fred. Una festa cada
 tres dimecres. He escrit a la Pepita dient-li que
 es donqui manja per a fer-nos embarcar. Demano
 que la Maria vegi a Mre Oyon o Mre Malaurille per si
 poden conseguir treure'm d'ací. Considero la cosa de
 la Normal com a flocassada

25-1-40 - Un paquet amb les ullers que demanava a la
 (51) Maria. Un certificat del SERE amb carta de
 Me Nòria que havia anat a Gurs i carta de
 la mestra de Rouen que em tricota un pullover.
 Sortida, enviada, millor dit, la documentació per embar-
 car.

28-1-40 = Confiance en sortir per embarcar. D'aquí és
 (52) pot sortir. La nostra reclamació de sortida
 va per bon camí.

Següent pàgina 18 Desde Gurs.

29-11-1939 - La Pepita emia els papers directament a la Maria
 (31 bis) Van formant. se Cies de Treballadors

15-12-1939 - He ingressat a la Cie d Treballadors de Camp!
 (32 bis) M'han traslladat a la baraca n° 15. Res sobre
 la reclamació com a pagès. Demano que la Maria
 intervingui prop de Mme Périaumont per aconseguir
 treure en Cervere de Camp

17-12-1939 - Avui no surt ningú reclamat per un particular
 (33 bis)

Només hi han les Cies d. T. Monsieur Ozon m'entrega 50 francs. Molt fred, molt. Com el rumor que tots els que estem a la Cie del Camp ens donaran cinc dies de permís per Nadal. Seria massa bonic!!

19-12-35 = Les de nou.

(34 bis)

30-1-40

Desde Sant Médard en Talles.

(53)

Molt fred. Carta de Mre Molier diu que ha rebut els papers. M'annuncia que hauria rebut els tres Segons diuen volen posar-los a la signatura el mes vinent. Les campanes de l'alliberació tocaran aviat a tot volada. (Segueix el 2 febrer). Carta de l'Al. cobé. Treballem poc, però moltes hores. Els xicots del meu grup no em deixen tocar feina i vigils per si hi' algun cap gros i en aquest cas dono la senyal: "aquí". He engraiat. Ens donen 8 francs cada dia, els altres que quanyem, fins a 60 francs, diuen que ens els posen a una llibreta de la Caixa d'Estalvis que ens entregaran el dia de partir. (més val creure-ho que anar a veure-ho). Ja resolc moltes il·lusions amb el que fare

de tants diners!) . En Martí Roselló en una carta em diu que han estat condemnats el pare i fill Toms Puigell del gaiet i altres de Vilanova a 30 anys de presó.

6-2-40

(54)

Carta del Juanito enviada per la Marcia Uicoum en condicions difícils i poc confort. A la barraca un llum molt escàs, i molt soroll (250 homes). És en casa de Paris. La coc semblava que no pot tardar. La Marcia és guinec del tracte que li fan. Una carta del Jaume que anirà al Perú i ha retornat, la carta naturalment. Vull fer-me passar com a malalt per reposar-me

8-2-40

(55)

Carta de la Ramona. Amb la poca llum de la barraca no es pot llegir ni les cartes ni res. Ens han donat roba de treball, mitjons i una manta. -- És de la Pepita. Un any ja a França! El dia 7 de febrer de 1939 entrava pel Portús! Paquet de la mestra de Rouen

10-2-40

(56)

Una postal de Sant Tèdar). S'afirma que han dissolt el SERE i hinc por que la Pepita es perdi extremis. Ahui vaig escriure a l'Alcobeí demanant-li precisions

respecte això. Cal activar la sortida pel baix.

13-2-40 - La Marià m'envia carta de la Mercedes. No crec pas
(571) com dir el seu home, que els que estem en C^{is} tinguem
dret a subsidis particulars per les mateixes. I el pobre
no pot pas retornar a Espanya amb els menuts car allí
els hi espera més gana que ací. Nosaltres som impotents
per resoldre aquest problema. Ací cobrem, però no ens donen
quasi res. Es guarden els diners. I encara el dia que
fas festa no cobren. El SERE ha estat disolt judicialment
El senyor Tholier espera que la suspensió s'aixecarà i
l'evacuació continuarà. Dic que mirin de tocar la cosa
de la Norma. Ara treballa al "chantier" en un carro
vagi, com aquells dels santinbanquis. Així mereix una
explicació adient: Heus-la ací.

" L'equip del qual forma part treballa obrint fonaments
per a una banys destinades segons deien als francesos
que treballen a la "poudrière". Com que el terreny ^{un personal} ~~es~~ ^{està}
~~de~~ sorra, i els companys ^{eren} són a una dos metres de fons
ja es camuflat dalt i vigilan per si ^{veu algun} ~~ve~~ un encarregat
o algun francès, el em deixen caure al sot després de do-
nar el mot d'alerta: "agua". Prencallavors la meua pala

i em poso a treballar. Aquest dia el francès ^{li dona la} no passa de llarg i és pare ^{dalt} davant meu i mira com treballa. Malgrat posar-hi tota l'aplicació i la força màxima, la sorra que puja amb la pala ~~tot~~ no arriba tot a fe' a dalt i tornar a caure al sot. El senyor francès que veu que faig un treball, diem-ne negatiu, tot d'una vege brinco i salta a baix. Em pren la pala de la mà i tirà fora del sot, tres o quatre palmes, i em torna la pala dient-me: "Comme ça".
 I sent del sot. Jo reprenc la pala i malgrat tot l'esforç que faig no arribo a treure la sorra fora dels fonaments. Allavors, em diu que pugui dalt. Els companys en una empenta em treuen d'allí i el senyor francès em diu: "suivez-moi".
 Me d'angoixa, car el cas pot dur-me gran perjudici, el segueixo com un gosset fins al vagó de què parlo més amunt. Puja les quatre escales i entro i em fa entrar a mi. A l'interior hi havia tres persones més. Ell comença a parlar i jo sense comprendre res esperant la sentència. Quan acaba d'explicar el cas, es fa uns moments de silenci que aprofiten per a mirar-me i inspeccionar-me de cap a peus. Allavors un que segurament veig

pensar venia el gran patrió, s'adiexa a mi i em diu:
 - Quèst que vos ferris en Espanya? Al dir li que era mestre
 els quatre comencaren a mirar-me com s'acostuma a
 mirar a un animal rar que està engalimat... Nou si-
 lenci i entre ells comença a parlar i jo amb el francès
 que comec, sense comprendre res. El que m'havia demanat
 quin ofici venia a Espanya, parlant un francès ben proquet
 a proquet digué que des d'aquell moment jo em faria càrrec
 del vagó on éien. Treballaria allí vigilent un fogó que
 hi havia... en fi que tot estés al seu lloc quan ells arribarien
 cada matí...

16-2-40 - Segons diuen l'emigració està estancada
 (58)

18-2-40 diumenge. Festa. Plou. Aburriment. Les coses no
 em favoritzen. Cal crear-se una filosofia pròpia per
 no perdre la moral. El nou treball em fa conèixer
 francesos que comencen a apreciar-me. Potser podria
 mirar si et trobo treball vos d'ací, però abans de
 que abandonis Pau, cal que sigui ben segur. Potser la
 suspensió del SERE és temporal i tornarà a funcionar.
 Extromy el silenci de la Pepita. L'Alcobé tampoc escau

En la seva darrera em deia que jo estaria content que trobés una pala i un pic, com jo... Escriviré a en Canturi que em posi amb relació amb els germans de Bordeaux.

21-2-40 - Carta de l'Alcobé. Res de la Pepita

(60)

23-2-40

(61)

= No ens han donat encara cap sou i ha de comprar-se sabates per nosaltres. Caminar 12 km diaris és gestió. Seria una gran cosa que la Mercedes pogués cobrar al·locacions. Segons diuen a partir del 1er de març el refugiats o refugiades que no treballi el duran a Espanya. Alcobé m'escriví que té por que el facin entrar en una C^{la} de T. Nosaltres fem un diet a per els familiars cobrir "al·locua"

25-2-40

(62)

= El pare torna a casa, Nosaltres, vull dir, per nosaltres toquem a resistir. Plou i fred
Res de la Pepita -

27-2-40

(63)

- M'anuncia la Maria la mort de l'oncle Gregori de Barcelona. El darrer germà que quedava del

pare (e.p.a) - Rebut ja de 50 f. de Mre Molier i
 carta de la Pepita. I tornen a haver perspectives de
 embarcar. Diu "el SERE vuelve a dar señales de
 vida aunque no ha recuperado la normalidad. Se
 hacen preparativos para próximas expediciones al
 cabo de las cuales se cerrará por completo la emigra-
 ción colectiva. Sería una gran cosa que esto se
 realizara porque habríamos llegado a la convicción de que
 todo se había terminado". Tu estás bien situado y tra-
 baja para que el mayor número ~~de~~ entren en combi-
 nación. "Els vestits deixats a Barcelona poden con-
 siderarse com a perduts. Seguim anant al treball
 en fila, malgrat que jo (no recordo pas la data, per
 mediació de l'ingenier, Monsieur F^o he conseguit un
 laissez-passer. Ara puc quedar-me un parell d'hores al llet
 més que els companys. A més, els xofers que em coneixen fanen
 el camió per a prendre'm). Corre el rumor que el govern
 autoritzarà als familiars dels que treballen a les C^{es} a apro-
 par-se a ells. Seguim sense cap llibertat, ni els diu-
 menges. Aquesta llibertat sí s'aconseguirà (i encara per petits
 grups) el diumenge després que en el termini de 8 o 10 dies
 tres o quatre s'han penjat a un pi. Per evitar nous suicidis

ha sortit un ordre, dient que s' donaria llibertat de sortir els diumenges ~~1940~~

Començo a xafar el francès. Amb dificultats però m'entenen. Si després del treball no tingués de tornar al Camp, em consideraria quasi un home lliure. Però no és així.

Amb aquest llarg any de vida m'he acostumat a totes les incomoditats i dormiria damunt la pedret.

Encara no hem rebut un son després d'un mes i mig de treball. Ja està bé, no? És una vergonya!

2-3-40

(63)

- Rebuta per la Maria la nova del traspass de l'oncle Gregori de Barcelona - Cervera i Tin han rebut de la tia el pústonari per evacuar - Demaneu ens enviïn roba de vestir de casa

3-3-40

(64)

Res de nou.

6-3-40

(65)

Pas de llibertat. Del treball al Camp. Acompanyats sempre per dos sargents i al tornar del treball igual. No hi han permès ni pel diumenge sinó s'escapeu. Com que son deu dies això sembla un Camp de concentració - Més d'un any de separació!

Ningú ací sap precisar si la família té dret a les allocations. No sabem si són "obriens o soldats". En tot cas fem com els primers i vivim com els xepars. Tenim com a sou 0,50 francs i una prima per estimular nos al treball.

8-3-40 - La Maria voldria que li cerqui treball per ací.
(66) Sense noves de París.

10-3-40 - Ací els diumenges no es distingixen dels altres dies de la setmana. Pots quedar-te més hores al llit. Com que no podem disposar d'un llit individual, sinó un dels tres pisos de llit, ni tauleta ni res on poder escriure. A la mateixa cambra hi han 250 llits, igual, millor dit, pitja que viure en un vaixell. Ara he guanyat una hora de dormir i que recrear-me pel camí. Segons una carta al pare de Vilanova està en llibertat provisional. Els de casa no veuen prou clar la nostra situació d'ací i voldrien saber com estem car creuen que els enganyem. És millor que visquin amb el dubte ja que no coneixen la realitat. Les mentides són en aquest cas saludables.
El Jaume a Saragosa!

No sé on pare en Manuel Bergès. Solsament sé per uns companys que arribaren ací d'Angelès i que sortí d'apost camp en una C^{ia} de Treball junt amb en Cornudella. Malgrat haver demanat en dues ocasions la seva adreça a la tia, no arriba a donar-me-la. Al ~~la~~ bloc de les solates que havien promès de donar no donen raons al que donen.

Rebut paquet de la "mamanine" de Rouen: Tabac, xocolata i un peixet confeccionat per les nenes de la seva escola. De color verdós clar. M'escrivé dient-me li defués si manco de qualcom. Jo sempre contesto que no necessito res.

17-3-40 - Treballen per que la Marie pugui cobrar la (68) "allocations". La Mercedes li escriu que podria anar on és troba ella. Parlant del seu home jo dic: "mire que sempre t'ho dit que ell és un cap boterut"

16-3-40 - Postal. Rs de Paris (69)

18-3-40 - Carni de barraca - En mudo i amb en Ní (70)

anem a St. Médard. A les sis tornarem al Camp i pel mateix forat a l'alambreda hi entrarem. Quina il·lusió sentir-te en una butaca al cine quan hauria perdut la noció del que és una caducitat. Un francès vol que anem, amb en Mir, a dinar a casa seva un diumenge. Dii que ens aconseguirà el permís.

21-3-40 - Pas de noves de la tia - Soc un preavalizant al rebolote
(71) Ara veig i vinc en camió. Poca feina per a mi.

23-3-40 Permis per anar fins a Bourdeus. Pas de carte de
(72) la Pepita. No sé on para l'alcober. Cada dia s'ha més aferrat per abandonar França. Estem mig mitis, laritzats. El menjar no val res. Carte d'agra-
ment. He cobrat 25 francs. Se'n han quedat
dos per a posar-nos-els a la Carixa d'Estalors.
Fa riure això. Estalvier, millor dit, femos estalvier
per forse...

25-3-40 - Carte de la tia. Hi han perspectives per sortir.
(73) Hem estat amb en Mir, la vetlla a Bourdeus on
dinarem a un restaurant i al teatre Trianon.

27-3-40 - Escric a la tia, per si em pot precisar el dia de
(74) l'embarcament. M'en deiu que este entre els primers a la llista d'embarcament. Poser la Maria cobri les allocations

29-3-40 Aconsello a la Maria s'ha comprat un reforçament
(75) per combatre els rotaments de cap. En donar camises i celestets, però tot segurament, cub de fabrica o magatzem. Aquests donars amb betes. Un carnaval! - Rebuta carta de l'alcalde. Se li acaba el "cuente" del refugi i busca feina. Crea que hi hauria dificultats per la sortida. Tinc por que si falla la cosa de la Normal de Pau, Jon a cause potsa que arribessin donat informacions al meu respecte con los que havia donat aquell advocat de Belepue -
Rebuta carta d'en Nolinas comunicant-me la sortida direcció Uruguay o Chile per en dos mesos el + tard

31-3-40 - Dono a la Maria l'adreça del Barjo que em comunica
(76) la tia: 135 C^{ia} T. E. Gare de Saint Louis de Marus (Deux Seves). Carta de Mre Malen que deiu: "Como en anteriores cartas de le ha anunciado, este lot. incluido en la lista entregada y aceptada y^{ca}, de un número determinado de refugiados que

creemos saldará en un plazo de dos a dos meses y medio, no dependiendo de nosotros este último aspecto, cuya lista se considere como la última si bien no hemos perdido las esperanzas que después de salir Uds, como integrantes de la citada lista, puedan salir otros "... La tía en día;" Creo que mi optimismo es fundado. Se trabaja en forma que no da lugar a duda: si pueden salir expediciones y se da por descontado que sí, saldará no sólo tú, sino todo el equipo previsto, y naturalmente esto ha de ser antes de dos meses. Te digo más: ha sido una suerte que no salieras antes, porque ahora no se piensa en Santo Domingo, sino en otros países (Chile y Uruguay principalmente). Si llegaran los visados de México saldará para allí en el 1er barco, que tuvimos la mala pata de que se interrumpieran en aquellos momentos. De todos modos, las expediciones colectivas, se harán necesariamente en este plazo. No son posibles los fracasos de otras veces. Esta vez va para tí. "...

La tía en día que es que están delicats com en Pons i Mónica sortiran els primers ... Soe l'èmic o dels èmics que es donen la bona vida. Els altres troquen de valer

El pare està ja lliure. S'espera l'alliberació del jaume

2 - maig 40
(77)

Parlo del meu retorn de Lourdes i Pau. Postal de l'Alcobi en la que hem dit que he vist les llistes i que sortirem en tot aquest mes. Dic per fins per no s'acordi el cotons de la guerra. Em demana si tindreu el temps suficient per escapar d'aquí França.. De moment a Santo Domingo però d'allí estant no ens serà difícil obrir-nos camí vers altres estats més acollidors. Serà qüestió de trobar-nos a Bordeaux. M'han donat uns sabats. He canviat uns pantalons d'hivern per un caga-dura. Ací comencen a donar un xic més de llibertat.

4 - 5 - 40
(78)

Faig l'elogi de la Lú. El seu desinterès per tot i l'interès per tots nosaltres. Ben al revés de les Amparos i l'altra pandilla de Madrid. He escrit al Manuel i li dic com celebrariem que ens trobéssim al mateix vaixell. Des d'on

anirem nodria fer les gestions per portar vora seu a la Beatrín i al Nanelet. Dintre una setmana dos dies i mig de festa. Passes dies, les festes em en-
tristeixen més que m'alegren. La Mercedes està contenta. Jo crec que podria acompanyar els fills i mantenir-
tant contribuirà el paper d'Espanya. He trobat en
García de Lleida (aquell xicot que plejà a en Bobet
quan caigué i que buscava a l'Ulises llavors de
l'article aquell) el recorde? - Item passat mes llei-
datans que entre les altres tres províncies plejades

5-5-40

(79)

La Maria m'envia una carta de la Mercedes
la pobre està tan despitada i no es fa càrrec
de la situació. Com pot resoldre el problema ella
amb els quatre fills? Qui els voldrà? Com es
mantindran cas poc probable que trobi un pis
o dues habitacions? Qui li donarà l'autorització
d'entrada al departament sense tindre un contracte
de treball? Oida estés a mà nostra resoldre-
li el problema. Ni parlar-ne a la Mamé
hauries fíngut de fer, car malgrat tota la bondat
no podrà resoldre el cas

Cal escriure a Cervera i Vilanova i preguntar-los
hi que podrien fer. A casa podrien potser resoldre
el seu cas millor que allí.

Escriure pel que cal fer amb relació als papers
per embarcar.

7-5-40
(80)

Escriu al Ton d'Agramant per si pot fer res per
la Mercedes. També escriu a aquesta donant-li
dient-li que aquí on ets no són tot flors i roses
ben al contrari. Li dic també que hem escrit a casa.
La tia m'escriu que anirà a la primera sortida.
En la donareu ha sortit en Mònic que estava presoner
a Colliure. En Pac sortirà amb mi. En Perey de
Lleida ha rebut l'avis de partir si ha fet marxa
enrera. Tant cridar! El comandant del Camp
l'ha convengut de quedar-se aquí la frase necessària
que l'ajudem!!

9-5-40
(81)

- Rebruda carta d'en Pac. Està junt amb el Manuel
qui també m'escriu.

11-5-40
(82)

L'alemany ataca la Bèlgica i l'holanda. La

tuació esdevé cada cop més difícil per nosaltres també. Això pot impedir la nostra sortida. La tia, segurament que haurà abandonat París

13-5-40

(83)

He cobrat 60 francs! La Maria perd molt cabell. Les situacions canvien i segur que aquestes afecten. Corren rumors que a Espanya han mobilitzat moltes lleves. Han suprimit els permisos i passen millor dit, ens fan passar, per a classificar-nos en aptes o inaptes. Si em classifiquen pel segon segon es diu ens duran al Camp de Bram. La tia, és' actual ens espectarà segurament.

17-5-40

(84)

He deixat de costar tots els somnis d'anar a Amèrica! No vull decaure per aquest entrebanc eni pels que puguin sorgir. No vull perdre l'esperança que ens sortirem de tot. La separació forçada? La guerra present ens obrirà aviat les portes de Catalunya, car la victòria dels aliats és la nostra victòria. És la força qui s'ho endurà tot! M'esgarrijo el mal pensament que els alemanys puguin guanyar aquesta vegada. Jo n'estic segur. Si aquesta vic.

toria costaria sang, molta, però aquesta sang serà la que farà renèixer el nostre ideal de llibertat.

19-5-40

(85)

- Carta de Vilanova enviada per la Maria. Jo crec que escriuen per tal que no preguntem res més. Les coses de la repressió i venjança s'han allí a l'ordre del dia. Avui s'afusella tant, com ara fa un any. Del Camp d'Argelès avui surtets tots per anar a treballar. Per això deuen que els lídels sortiran a treballar en C¹³. Espero en donguin un altre per no conèixer els apunts monts de deu. Dic a la Maria que parli a la Maria per si pot parlar a algú de la Normal per si pot aconseguir la plaça de lector d'Español. El Jaume ja s'hi a casa!. L'Enric Herrera treballa a Toulouse i el Peronade seguiria de metge a Argelès.

21-5-40

(86)

- Rebut giro de la Maria. Fan un reconeixement molt primer mirat. Segons rumors que circulen per això les expedicions seguirian. La primera està anunciada pels finals de mes. Jo sortiria ben content. Seria l'única solució si no la millor per reprendre la nostra vida.

22-5-40 = Resultat de la revisió d'ahir: apte. Es que aconseguí
 (87) la inutilitat hagués estat una sort. Em cal córrer la
 sort de les Companyies de Treballadors. Es diu que aï
 hi restaran solsament un o dos C^{is} amb personal
 seleccionat. Censuren la correspondència. No tinc cap
 confiança en embarcar

24-5-40 = Molts refugiats que al principi els seus famílies el
 (88) suggerien que hi anessin, reben cartes dient-los hi
 que no hi vagin. Allí la repensió està a l'ordre del dia.
 Les cartes d'allí arriben amb gran retard, so que vol
 dir que són llegides pels censors. Tots les prospecti-
 ves a l'aigua. Cal deixar passar uns dies que
 poden ésser definitius. Tot pot canviar en paper
 hores. Carta d'en Manel. La Beatrín i el Manel
 segueixen bé. Carta d'en Pac. La seva companya no
 pogué sortir de Barcelona i fou a ésser a lle. d.
 L'han molestat molt, així com als seus pares. No
 hem de deixar de costat els estudis i cal fer un pl.
 E' m'haic 25 francs al Bergè. No cobren res i no te
 un sou per comprar segells

26-5-40
(89)

- Carta de la Pepita adreçada a la Nani: Hi diu "que li som una pesadilla". Estàvem seleccionats per a sortir a l'expedició del dia 30, però han sorgit obstacles. No hi ha res a fer, desgraciadament! Tinc la convicció que aviat veurém l'exèrcit francès victoriós i la desfeta del feixisme naturalment. Segons diu en Fàbrega i Ferris no saben interpretar uns dades i creu que això és impendable. Avui demunge i treballen. Ito prefereixo i més ara que no gaudim de cap llibertat. Al treball perdem de vista les alambrades que ja és molt. Aquesta mesura durarà mentre no s'aclareixi la cosa del front. Correu rumors que sortiran tots d'aquí. Si per sort jo restés!

28-5-40
(90)

- Carta de la Pepita. He passat una visita amb el metge de la "pouderie" i m'he donat bo però sobrament per treballs lleugers. Malgrat això vull seguir on estic. Això hotsen em permetre de restar aquí. La Pepita diu: "si puen dando seguridades de que continuaran las expediciones sobre todo la próxima anunciada para el 30, luego el 15. ¿m recomana dirigir-me al Director del IENC

dient. hi que figuren a la llista i que tinc la documentació completa "en regla". Jo tinc excessives confiança. Escriure com em dice. No perdem confiança doncs.

29.5.40

(91)

- Nova carta de la Pepita, dient que hi haurà quasi seguritat de sortida pel 15 del mes entrant i que figurem a la llista. Pel que s'eu veu la cosa va en seriós. M'havia fet amb l'idea que no hi havia res a pelar.

Les cartes del els mesos de juny fins el ^{del} ~~del~~ d'agost s quedaren, segurament, a Pau.

Eol senyalar els fets següents:

Quan les forces alemanes invadiren la França sense trobar-hi cap resistència i s'aproparen al Camp de Saint-Nedard jo amb altre ens escaparem i ens duqueren

per uns dies a Argeles (el Camp) i d'allí a Brian (Aude).

Fets d'aposts camp:

- Rumors que ens deien a tots a la frontera d'Espanya per entregar-nos al franquisme.
- Per a aconseguir-ho sense violències, el mandí francès limità l'alimentació a un estadi de què hom passava fam. Un gos no que alans es repartia entre 8 es repartí per 24 i la resta del menjar era aigua bruta on hi havia quatre pellots. Serví el repàs del migdia un delegat dels francesos passars i demanava que es presentés al mandí els qui volguessis retornar a Espanya. La gana i la desmoralització, el veure que els alemanys eren amos de quasi tota l'Europa feia que foren molts els qui decidien anar a inscruir's i aprest eren conduïts vers una direcció o camp incògnit. La repressió s'exercí encara al no deixar entrar al Camp els comerciants que haurien dut fins allavors mercaderies sobre tot de coses alimentàries. Els polls i les puces acabaven de afinar aquest quadre desmoralitzador.

Partí. Al Camp de Bram no hi havien sol-
 ment homes sinó dones i molta guitralla. Per
 aquests darrers s'havia creat una mena d'es-
 cola que funciona al final del Camp. Jo vaig
 ésser cridat com a mestre per fer-me càrrec d'un
 grup de xiquets. Hi havia com a director dels com-
 panys mestre un refugià madileny d'uns ~~seixanta~~
 anys.. M'hi vaig presentar i em destinà a
 la barraca on hi havia un grup de nois entre 12 i
 15 anys. Com a material de classe cada noi dis-
 ponia d'un llapis i una llibreta. Potser encara
 no feia dos dies que hi exercia quan una tarda
 un xiquet em digué: "Maestro, tengo hambre". i
 els altres com si creguessin que jo podia resoldre la
 gana que tenien, corejaren el "tengo hambre". Jo
~~els~~ Devant d'aquesta perspectiva jo vaig creure necessa-
 ri d'interrompre tot treball i deixar-los la llibertat
 mentre no fessin soroll. Fou potser la mateixa tarda
 d'aquesta escena que em glaçà l'ànima que entrà
 el director i després de saludar-me em digué:
 ¿Cómo va este trabajo?... Jo amb tota la bona fe
 del món, li vaig dir que no podia apenes fer res

i que pes a treballar caldrà abans altra cosa
~~que~~ ^{optenir per} ~~la~~ ^{la} ~~quitxalla~~ una ració de menjar més con-
 venable... El madrileny en lloc de reaccionar fa-
 vorablement a les meves paraules comença a
 quasi a cridar i dir: "Yo salvo mi responsabi-
 lidad y voy al mando..." ^{a exponer el caso} Tots els meus arguments
 per fer-lo revenir a la seva posició més normal foren
 inútils. Al deixar l'escola aquella tarda vaig
 exposar als amics de la baraca d'ocorregut i
 ja em veia cridat i enviat a Colliure al castell
 on hi reunien casos polítics o gent denunciada.
 Felixment que un xicot, carboner d'ofici, li havien
 encarregat formar un equip per l'endemà al ma-
 tí per sortir a treballar al bosc. I fou així que
 amb un grup de dotze refugiats sortia l'endemà
 duïcissim d'on hi havia el mandó i allí ja ens hi
 esperava un senyor i una senyora, dicem un pagès
 i una pagesa. També amb un francès sortí l'in-
 terpret i ens feren posar en fila.

Allavors arribà la escena més còmica i incon-
 quenta que hom pugui imaginar.

El pagès que s'avansa al pomenge a mirar

la dentadura del primer així com les mans. Quan
 hagué' fínit l'operació que s'atansa a la nafese i
 com si ~~els~~ confessessin comencen a parlar i a murmurar
 de veu baixa les víctimes que en aquest cas eren nosaltres. Aca-
 bada la conversa, crida l'interpret i li diu: Tots
 menys dos". L'interpret ho diu al refugiats llenyater^{qui}
 a format l'equip, un xicot amargat, que és deic Bonfill i aquest té
 una reacció inesperada. I sense pensar-ho gens li
 contesta: Tots o cap. I és així que abandonava el Camp
 de Bram, de tristesa i memòria. Una camioneta ens pren
 gué i férem cap a un km d'una casa de camp, situada
 a una hora i mitja o dues hores d'un poble petit que es
 deia encara Fontou. Les condicions materials eren pessimes. Vivíem
 en una bergerie on s'atansa generalment el ramat, sense sor-
 te i com a ventilació uns aspilleres.

374
96
Pages

COUVERTURE PELLICULÉE LAVABLE

format 17 x 22

PAPIER AFNOR VII QUALITÉ SUPÉRIEURE

Force 87 grammes au m2